

Bevloggen lessen in 'saai' vak Nederlands

Het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs ligt onder vuur. Volgens een manifest is de invulling ervan saai en betekenisloos. Intussen bruist het op allerlei plekken van de creatieve ideeën.

Tekst Marry Schoemaker **Beeld** Aliesinwonderland.com

“Mijn inspiratie haal ik niet uit het examen Nederlands”, vertelt Clasine van Dorst, docent Nederlands en sectievoorzitter aan het Graaf Engelbrecht in Breda. “Dat is al zo lang hetzelfde.” Wat voor haar wel inspirerend werkt, is een museumbezoek of een reis, en de facebook-groep Leraar Nederlands waarbij ze intensief betrokken is. De groep heeft inmiddels ruim 5100 leden. Via een gedeelde databank worden honderden lesideeën uitgewisseld. “Waar je vroeger alleen collega’s uit je eigen sectie kende en wat oud-studiegenoten, heb je nu contact met docenten uit heel Nederland. Laatst deed ik een oproepje voor opdrachten voor examen-training en inmiddels heb ik er al tien ontvangen. Ook maak ik regelmatig gebruik van een lesontwerp van een collega.” Van Dorst deelt inspiratie ook via haar website sexynederlands.wordpress.com.

Verhalenwedstrijd

Arnoud Kuijpers bedacht met twee collega’s de gedeelde databank drive.hetschoolvaknederlands.nl. “Docenten Nederlands

zijn best creatief en velen maken mooi materiaal”, aldus Kuijpers. “Dat je dit nu kunt delen, zorgt voor een nieuwe *mindset* bij docenten.” Wiskundedocenten hebben het idee inmiddels overgenomen.

Kuijpers geeft les op het Candea College in Duiven en werd door het radioprogramma *De taalstaat* uitgeroepen tot beste leraar Nederlands van 2015, maar benadrukt dat er heel veel goede docenten zijn. Hij vindt het belangrijk dat iedereen lesgeeft op een manier die bij hem past. In zijn vrije tijd maakte hij meer dan zeventig youtube-filmpjes waarin hij onderwerpen uit de Nederlandse taal uitlegt. Die worden bekeken door scholieren uit heel Nederland. “Ik zit pas vier jaar in het vak en zie veel nieuwe mogelijkheden.” Zijn leerlingen kijken de filmpjes thuis op hun eigen tempo. “In de lestijd kunnen we dan gewoon lekker aan de slag.” Kuijpers maakt daarnaast veel gebruik van educatieve apps.

Over de vernieuwing van het vak: “De minister ziet ook hoeveel er vanuit het werkveld komt en zal proberen dat te omarmen.”

“Vernieuwing vindt plaats door docenten zelf, al gaat dat langzaam”, zegt Peter van Klinken, die enkele jaren als journalist werkte en nu leraar Nederlands is op het Openbaar Lyceum in Zeist. Hij vindt het belangrijk dat leerlingen begrijpen hoe de taal in elkaar zit en wat ze daaraan

Manifest

‘Veel docenten Nederlands geven bevlogen en inspirerend les, maar toch is niemand echt tevreden over het vak.’ Dat schrijven docenten Nederlands en wetenschappers van acht universiteiten in het ‘Manifest Nederlands op School’. Met dat document vroegen zij eind januari aandacht voor de penibele staat waarin het vak volgens hen verkeert. Het schoolvak Nederlands moet drastisch veranderen. Het eindexamenprogramma is verouderd, het vak heeft te weinig inhoud, leerlingen vinden het maar saai en docenten kampen met een hoge werkdruk, stellen de opstellers van het manifest.

'Leerlingen hebben soms moeite met mijn aanpak. Dat is een teken dat ik ze laat nadenken'

hebben. "Ja, leerlingen leren liever gewoon de regeltjes en hebben soms moeite met mijn aanpak. Dat is een teken dat ik ze laat nadenken, en daar gaat het om." In zijn lessen doet hij nieuwsquizzes, bespreekt met leerlingen gebeurtenissen die in het nieuws zijn of laat hen gedichten lezen die daarover geschreven worden. Verder nodigt hij jeugdboekenschrijvers uit. "Ik probeer te laten zien dat een boek een manier is om een verhaal te vertellen, net als bijvoorbeeld een film. En verhalen vertellen doen we al vrij lang als mensheid." Derdeklassers verfilmen voor zijn lessen een stukje van een boek. Taal wordt vaak te schools gegeven, in termen van 'goed' of 'fout', vindt hij. "Terwijl taal eigenlijk iets ongrijpbaars is, een uitnodiging tot creativiteit." Jaarlijks organiseert Van Klinken voor de onderbouw een verhalenwedstrijd, met prijzen als een bioscoopbon en de uitreiking van een wisselbeker. Tijd kost het allemaal wel, en de werkdruk van docenten Nederlands is al relatief hoog, zegt hij. Alle verhalen zelf lezen, lukt dan ook niet. Daarom laat hij groepjes leerlingen het beste verhaal selecteren. Bij het schrijven en de selectie kijkt hij mee en geeft tips.

Boeken pitchen

Marloes Otten, docent havo/vwo en eerder vmbo bij scholengemeenschap Dingstede in Meppel, reserveert drie tot vier lessen per jaar voor 'boekenpitches'. Ze laat dan een uur lang allerlei boeken de revue passeren en vertelt er van alles over. "Zo worden leerlingen enthousiast om te lezen. Het is belangrijk dat je zelf enthousiast bent, heel veel leest en mooie boeken kunt

'Veel docenten Nederlands geven inspirerend les, toch is niemand echt tevreden over het vak'

aanraden." Haar leerlingen hebben altijd een leesboek bij zich. Tijdens de lessen is er regelmatig leestijd. "Leerlingen mogen dan tegen de kachel aan gaan zitten of op de grond gaan liggen, hoe ze maar willen lezen. Zelf lees ik dan ook." Otten recenseert nieuwe boeken voor

www.hebban.nl, www.deleesfabriek.nl en www.chicklit.nl. Een groepje havo-2 leerlingen schreef ook een recensie voor de website deleesfabriek.nl, op basis van de voorpublicatie van een boek, en interviewde de auteur. "Zo'n recensie moet natuurlijk goed zijn en je kunt in zo'n interview niet aankomen met de vraag: Wat zijn uw hobby's?" Een van de jongens van het groepje las vorig jaar misschien één boek, volgens Otten. "Dit jaar heeft hij er al acht of negen gelezen, buiten het vak om."

Ook Fetsje Reinsma van het Marne College in Bolsward experimenteert om de leesvaardigheid van leerlingen te bevorderen. Zij en haar collega's werken voor leesvaardigheid niet met een methode. "We laten leerlingen artikelen uit kranten en tijdschriften lezen en geven daar opdrachten bij, zoals maak een *mindmap*, schrijf in de kantlijn je vragen bij de tekst, onderstreep de belangrijkste zinnen, of sorteer termen uit de tekst in inhoudelijke categorieën. Eens per jaar maken ze zelf een selectie van artikelen en bedenken daar opdrachten bij."

Reinsma laat leerlingen ook verhaalanalyse toepassen op films en tv-series en koppelt poëzie aan muziek. "Leerlingen ontdekken dat daarin dezelfde technieken wor-

den gebruikt en zien zo de verbinding met hun dagelijkse leven."

Eline Nommensen, docent Nederlands op het Regio College in Zaandam, zet met regelmaat taalspelletjes in. Ze werkt onder andere met leerlingen die pas een jaar of twee in Nederland zijn, de entreeopleiding (mbo niveau-1) volgen en op taalniveau-A2 zitten, het vereiste niveau voor een inburgeringscursus. Ze maken een abc rond een thema, of gaan met elkaar in gesprek aan de hand van bijvoorbeeld het kaartspel *Spraakwater*, met vragen als: Wat zou je aan jezelf willen veranderen? "Als ze een woord niet kennen, bijvoorbeeld 'conditie' in de stelling 'conditie of spieren', overleggen ze en gebruiken zo nodig google translate. En zo kregen we het over sixpacks en de Dam tot Damloop. Dat is weer eens wat anders dan 'Hoe gaat het?', 'Het gaat goed'. En ze leren elkaar beter kennen."

Cabaret

Hiske Schipper gebruikt graag cabaret in haar lessen. Als student won ze het Groninger Studenten Cabaret Festival. Haar docenten Carien Bakker en Clary Ravesloot aan de universitaire lerarenopleiding Groningen waren al langer bezig met het inzetten van cabaret in het onderwijs. Onder hun begeleiding legde Schipper als afstudeeropdracht een database aan van bruikbare cabaretfilmpjes en opdrachten voor in de klas (cabaretbijnederlands.wordpress.com). Inmiddels staat ze drie dagen per week voor de klas en treedt daarnaast wekelijks op als cabaretier. Schipper stelt met cabaretfilmpjes in de klas ook het recht op de vrijheid van meningsuiting, discriminatie en kwetsen aan de orde. "We kijken een stukje van Theo Maassen die keiharde grappen maakt over Hitler en over Joden, maar het zo weet op te bouwen dat hij eerst sympathie kweekt bij zijn publiek. Zo komt hij ermee weg. Daar praten we over door."

Cabaret waarin veel stijlfouten gebruikt worden, verbindt ze aan een les over formuleren. "En de schoonheid van taal kun je bijna niet mooier laten zien dan met liedjes van bijvoorbeeld Kees Torn of Drs. P." Schipper treedt soms op tijdens docentendagen. "Als ze dan een zware studiedag of een hoop gezeur hebben gehad, is het tijd voor een stukje relativering. Het is ook wel eens leuk om af en toe even hard om je vak te lachen." ■

